

BERGSLUFT

www.elinwagner.se

MEDLEMSBLAD FÖR ELIN WÄGNER-SÄLLSKAPET

Christina har ordet...

Årets seminarium på St Sigfrids Folkhögskola blev en stor succé. Tack för alla fina reaktioner vi har fått på genomförandet. Det blir inte lätt att toppa detta nästa år, men styrelsen är redan igång med att planera nästa års seminarium.

Vi har också diskuterat hur vi kan bli mer aktiva ute i landet och vill gärna ha kontakt med medlemmar som kan hjälpa oss att arrangera aktiviteter. Kontakta mig om du är intresserad!

Citatsamlingen *Wagnerismer* är en utmärkt julklapp, så glöm inte att beställa inför julruschen. På www.arteaforlag.se kan du köpa fler ex av årets småskrift samt det fina bokstödet eller brevstället med Elins porträtt. /Christina Ekström, ordförande

Rösten vi ärvde

Årets Elin Wägner-seminarium firade att det var 90 år sedan kvinnor fick rösträtt i Sverige. *Birger Schlaug* inledde lördagen med att ge en historisk tillbakablick av rösträttskampen och Elin Wagners roll i den. Med hjälp av utdrag ur den tidens debatter och inlägg gav han en spännande och bitvis rolig bild av både mäns och kvinnors syn på varför man var för eller emot kvinnlig rösträtt.

Ing-Mari Frössevi, från Kulturföreningen Fogelstad föreläste om tiden efter 1921, och hur man på Fogelstad startade medborgarutbildningar för kvinnor med en särskild pedagogik. Kommunen har nu tillsammans med kulturföreningen åter börjat med medborgarutbildningar, denna gång för invandrade kvinnor. Deltagarna får lära sig samhällskunskap och att samtala på svenska. Årets nyhet är att även män får delta i kurserna.

Barbro Hedvall, författare och f.d. ledarskribent på *Dagens nyheter*, gav oss en översikt av hur vi kvinnor har förvaltat den åtrådda rösträtten fram till våra dagar. Genom Barbro fick vi en fyllig bild av hur de första kvinnorna som kom in i riksdagen tog sig an sina nya uppdrag. Kvinnor har under årens lopp röstat som männen gör, men vissa frågor har mobiliserat fler kvinnor som t.ex. nykterhetspolitik, freds- och nedrustningsfrågor samt debatten om kvinnliga präster. I slutet av 1960-talet och 70-talen engagerade kvinnor sig i frågor om beskattning, daghemsutbyggande och arbetslagstiftning.

Men än - efter 90 år - har vi ännu inte nått den absoluta toppen i det politiska livet.

På söndagen fick vi möta *Dalala Abdel Gani*, en palestinsk flykting som arbetar i Växjö med att göra arabiska kvinnors röster hörda, både bland egna grupper och i vårt samhälle. Innan hon gav sin syn på "den arabiska våren" berättade hon gripande om sitt eget livsöde.

Före utdelandet av Årets väckarklocka hann vi med en diskussion om i vilka sammanhang utöver de politiska, man kan verka som kvinna. Behöver vi särskilda organisationer för kvinnor? Meningarna var delade och Elin Wägner själv var (enligt Birger Schlaug) emot speciella kvinnoförbund.

Årets Väckarklocka tilldelades stiftelsen Gapminder. En av grundarna är *Hans Rosling*, professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet. I samarbete med studieförbundet Sensus och folkhögskolan kunde vi glädja oss åt att locka mer än 300 åhörare till hans föredrag "Pengar, vargar och koldioxid".

Sällskapetets motivering till "Årets väckarklocka" och uppgift om till vem Hans Rosling vill skicka den vidare – och hur det lyckas – finns på hemsidan tillsammans med rapporten från deltagarna.

/Ann-Margreth Willebrand

Elin Wägner som staty?

Så här ser förslaget till Elin Wägner-staty ut! På fötterna blir det knäppkängor. Hatten hålls på plats med en röd hattnål. I kappan läggs citat så att åskådarna lockas att gå nära. Modellen kommer att presenteras på Konstrådets möte 7 december.

Statygruppen har sökt pengar hos Svenska Akademien och tre fonder. Nobben hos Akademien och en fond, vi hoppas på de två övriga. Från Kvinnliga kontoristföreningen i Stockholm kommer 10.000 kr och Växjö kommun har lovat fylla på med de sista 100.000.

Hör av dig till Marianne om du vill vara med och samla in pengar, vi behöver nästan en miljon!

Bokmässan i Göteborg

Så var det då dags för en av årets höjdpunkter, Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, som i år gick av stapeln den 27-30 september. Det var en välbesökt mässa, nästan 100 000 besökare, och som vanligt delade Elin Wägner monter med Pär Lagerkvist och Vilhelm Moberg.

Vi arbetade idogt med att informera om Elin samt att sälja hennes litteratur. Pocketupplagan av *Pennskaftet* sålde vi slut på och även böcker som *Norrtullsligan* och *Väckarklocka* gick åt som smör i solsken. Tre damer från Göteborg, med *Mona*

Nygren i spetsen, hjälpte oss med att bemanna, eller rättare sagt "bekvinna" montererna. Särskilt roligt var det att så många unga människor, både män och kvinnor, visade intresse för Elin och några av dem berättade att de hade skrivit både B- och C-uppsatser om författarinnan.

Av en besökare blev vi erbjudna att köpa *Vestmanlands Läns tidning, Länstidningens Jul 1936*, i vilken Elin hade bidragit med den spännande novellen "Ett prästgårdsdrama". Tidningen finns nu på Lilla Björka.

På De Litterära Sällskapens scen talade *Helena Forsås-Scott* under rubriken "Wägner och vi" och *Peter Forsgren* om Elin som landskapsskildrare.

/ Ann-Christin Gunnarsson

När kvinnorna i Lädja vävde mattor till Kungliga Huvudstaden

Höstmötet på Lilla Björka lockade 30 besökare, som lyssnade när Monnica Söderbergs berättade. Flory Gate startade och drev Lädja väveri 1950-55. Beställare var ingen mindre än Elsa Gullberg. Hon var bl.a. chef för Svenska Slöjdföreningen och såg till att konstnärer som Wilhelm Kåge och Edvard Hald kom till porslinsfabriken i Gustavsberg och Orrefors glasbruk som konstnärliga ledare.

Under hösten har vi haft flera visningar av Lilla Björka för små besöksgrupper. Det alla uppskattat - och vi själva också naturligtvis - är den "nygamla" trädgården. Slyet är borta längs med och på stenmurarna, trädgården och hagen med skivastugan är öppna och vackra. Till våren kommer vi att kunna se både blommande buskar och växter på ett nytt sätt. Utsikten över nejden mot Tolg och Tjureda kan nu upplevas lika vacker som på Elin Wägners tid.

Vårt projekt "Lärande bygd" har också lett till många aktiviteter i huset och det ska vi fortsätta med nästa år. Titta gärna på de nya hemsidorna för information om vad som händer på Lilla Björka.

www.larandebugd.wordpress.com

www.lillabjorka.se

Birgitta Hansson, ordf. Stiftelsen Lilla Björka

Maria Richter Simsek, projektledare Lärande Bygd

Elin Wägner och tidens mode

Utställningen visades på Lilla Björka i somras. Från 9 januari till 3 mars 2012 får göteborgarna möjlighet att se den i ett arrangemang av Kvinnohistoriska samlingarna.

Plats: Göteborgs universitetsbibliotek, Renströmsgatan 4, entréplanet. **Torsdagen den 2 februari kl 14.00** berättar Marianne Enge Swartz om Elin Wägners syn på kläder och mode i stora konferensrummet, samma adress.

Pennskaftet firar rösträtten

Anita König i Pennskaftets gestalt och Marianne Enge Swartz var med på Riksdagshuset när Liberala Kvinnor firade den kvinnliga rösträtten 90 år.

När Elin blev idol

Som en riktig smålänning borde jag hört talas om Elin Wägner redan från barnsben. Men det var först när jag skulle utforma mitt fördjupningsarbete på gymnasiet som hennes namn dök upp bland ett antal andra lokala författare. Min uppgift var att skriva en uppsats i ett ämne som intresserade mig och jag valde att göra en litteraturanlys i svenska. Jag var på jakt efter en lokal författare och Moberg var min första tanke. Vilhelm Moberg, som jag till skillnad från Wägner läst om alltsedan de första skolåren. Pär Lagerkvist var också ett tänkbart alternativ. Båda ingick dock redan i vår lista på de 15 verk vi skulle ta oss igenom på två år.

Det var då jag fick *Norrullsligan* i min hand, skriven av en dittills för mig okänd författare, trots det faktum att Wägners Lilla Björka ligger mindre än två mil bort från mitt hem där jag levde hela mitt nittonåriga liv. Efter att jag läst *Norrullsligan* var alla tvivel spårlöst försvunna: Elin Wägner var min nya stora idol och det var hennes litteratur jag skulle analysera. Wägners skildring av kvinnornas kamp för sina rättigheter fascinerade mig oerhört och det blev också utgångspunkten i min analys av *Norrullsligan* och *Pennskaftet*.

Uppsatsen finns att läsa under "Artiklar om EW" på www.elinwagner.se. /Tilda Jönsson

Elin Wägners sista färd

Erik Karlsson, Elin Wägners granne i Berg och meningsfrände i kommunalpolitiken, har skrivit om Elin Wägners begravning den 13 januari 1949. Artikeln publicerades i Vejde-bladet nr 50, våren 1992. Här något kortad.

Tidigt på morgonen, i dagbräckningen, syns böjda gestalter med korgar i händerna beströ vägen från Lilla Björka till kyrkan med hackat granris. Ett tunt snötäcke har beklätt landskapet. Mot den vita snön ter sig den mörkgröna rismattan som en utrullad mörk mantel. Denna och de späda uppsatta granarna utmed vägens kanter samt den uppgående solens första strålar ger den tidige morgonvandraren en påminnelse om människans korta jordevandring och förgängligheten samt en förtröstan om återuppståndelse.

Tiden löper sakta denna morgon för grannarna till Lilla Björka. Klockan tio börjar blickarna riktas mot kyrkan. Elin Wägners sista färd till Lilla Björka börjar nalkas. Väntan blir ej lång, i sakta skritt rullar

en låg svart vagn fram, dragen av en häst.

Kistan, Elin Wägners sista vilostad, är enkel, i vacker ljus färg, av ek, växt inom socknen och gjord för hand av dess män. De moderna bilarna, som deltaga i sorgetåget, har möda med att inställa sin rytm vid denna stilla färd. Vid Lilla Björkas port kommer Elin Wägners trotjänarinna, Linnéa, sin hänsövna "Fru" till mötes, stegen för henne är ej så lätta denna gång, som de förut varit under många och långa år, gestalten är rak, vad som rör sig inom är fördolt för den som åser mötet. Villiga armar bär kistan till Elin Wägners älsklingsplats, den södra verandan.

Ortsborna som inbjudits börjar komma, den ena efter den andra, både ortsbor och långväga gäster äro snart samlade. I dag har Lilla Björkas gamla bekanta och besökare generalsamling. Biskop, Landshövding, kända författare och författarinnor sammanblandas med hembygdens enkla folk. Efter lekamlig spis samlas gästerna vid Elin Wägners bår. Allt är stämningsfullt, psalmsång av kyrkokören, tal och bön av kyrkoherde Johnsson.

Efter utfärdsbönen framträdde helt stilla, försynt och tyst en grupp kvinnliga främlingar, polska flyktingar. De ville bringa den döda en sista hyllning och ett tack för ett tidigare besök. Om detta besök yttrade Elin Wägner: "I dag tror jag nästan jag gjort en god gärning då jag mättat den hungrige".

Uppbrottets timme är inne för besökarna i Lilla Björka. Gästerna samlas på vägen söder om Lilla Björka, kistan bärs på axlarna av sex män ut genom grinden följd av Elin Wägners närmaste sörjande. Kyrkovärdarna går före med prestaver. Så följer Smålands nation i Uppsala florbekämpade fana. Fotografernas blixtrar faller tätt. Under klockringning går sorgetåget fram mellan granarna.

I kyrkans vapenhus göres ombyte av bärare, Solvig Karlsson, Iris Persson, Barbro Gate, Kerstin Johansson, Märta Andersson, Ingrid Andersson, Elin och Birgitta Petersson bär kistan under orgelmusik fram till koret. Stående tempelbesökare har placerat sig längst ner i kyrkan.

Efter psalmsång förrättade Biskop Ynge Briliot jordfästningen. Biskopen höll ett stämningsfullt tal, han yttrade bl.a. att Elin Wägner fann sin uppbyggelse bland kristna vänner samt talade om kampen mellan tro och otro i hennes själ, om att hon varit en sökarinna av det enkla och ursprungliga i en tid av förflockning, en kvinnornas oförskräckta förkämpe. De tre skovlarna mull föll vid skenet av dagens sista strålar.

Därefter började kransnedläggningen. Elin Wägners många vänner och medarbetare höljde kistan med blommor. Sedan C J L Almqvists sång "Du går icke ensam" sjungits utbars kistan av de åtta unga flickorna, företrädde av kyrkovärdarna

och fanbärare, under orgelmusik (J S Bach, Fantasi i c-moll) till vapenhuset. De åtta barhuvade, svartklädda flickorna som bar kistan var en betagande syn, späda, blyga och finlemmade liknade de liljor, fast bördan var tung och ansvaret stort. Bärarna bildar vakt vid den nedsatta kistan i vapenhuset, församlingen tågar ut och bringar en sista hyllning åt Elin Wägner.

Den småländska jorden kommer ej att gömma Elin Wägners stoft, den skånska myllan är förunnat denna uppgift. Elin Wägner hade rest mycket, sett olika folk och länder, hennes jordeliv kan liknas vid en lång rundresa med många anhalter och uppehåll. Resan nalkas sitt slut, hennes sista tåg har snart ångat in på utgångsstationen.

Har du kollat Litteraturbanken?

På www.litteraturbanken.se finns svenska klassiker, t.ex. Elin Wägners *Pennskaftet*, i pålitliga digitala versioner. Inte så konstigt kanske eftersom den ideella föreningen Litteraturbanken har medlemmar som Svenska Akademien, Kungl. Biblioteket, Kungl. Vitterhetsakademien, Språkbanken vid Göteborgs universitet, Svenska litteratursällskapet i Finland och Svenska Vitterhetssamfundet.

Sänd ett tomt mail till info@litteraturbanken.se så får du Litteraturbankens nyhetsbrev samt information om uppdateringar.

Ja till liv

är titeln på serietecknerskan Liv Strömquists nya bok – en ABC-bok för vuxna. I en mini-intervju i *Femina* 9/2011 svarar hon på frågan vad hon läser för tillfället:

”Nu läser jag en gammal bok, *Väckarklocka* av Elin Wägner. Hon var ju en brinnande pacifist och den här boken kom ut just när andra världskriget brutit ut, så hon är väldigt desillusionerad över att kampen varit förgäves. Hon ser pacifismen som en kvinnofråga, att våld inte ska användas och att kvinnors barn inte ska offras i krigsmaskineriet. Det tycker jag är intressant för det är frågor som inte diskuteras i dag, vare sig i kvinnorörelsen eller någon annanstans.”

Wägnerismer

Vinnare bland dem som betalade in årsavgiften före 1 juni är: Elisabeth Wahlberg, Växjö, Kerstin Fagerström, Örebro och Kersti-Britt Carlhammer, Älvsjö. De får var sin *Wägnerismer*. Den trevliga lilla boken med citat ur alla Elin Wägners böcker presenterades på årsmötet och säljs på Lilla Björka och Sällskapets arrangemang för 70 kr. Kan beställas från www.arteforlag.se.

Ottar och kärleken

En bok om en journalist som gjort sig känd på ett annat sätt än Elin Wägner har kommit ut i höst – Gunilla Thorgrens intressanta bok om Elise Ottesen Jensen, *Ottar och kärleken* (Norstedts). De var nästan jämgamla och kom båda tidigt in i journalistiken, men deras levnadsbanor fick helt olika förlopp. Ottar hamnade i den syndikalistiska pressen och hennes kamp för kvinnors frigörelse riktades helt mot arbetarklassen. Thorgren tar själv upp frågan varför Ottar inte hade kontakt med Fogelstadgruppen och ger svaret: ”För att inte riskera att bli utdefinierad av männen i syndikaliströrelsen som en liberal ”blåstrumpa” måste Elise ta avstånd från borgarklassens kvinnor”. Genom Gunilla Thorgrens spännande levnads-skildring får vi nu en viktig påminnelse om en kvinnokamp på andra arenor, där Ottar deltog både med sitt skrivande och med sina okonventionella sexualupplysningsmetoder.

/Solveig Hammarbäck

Tidevarvet på DVD

innehåller alla tidningens årgångar 1923-36 samt en halvtimmes filmintervju med Honorine Hermlin från 1971. Beställ av Kristina Malmnäs, Julsättersvägen 17, 641 34 Katrineholm. Tel.0150-78079 eller kristina.malmnas@liberal.se. OBS! endast för PC, ej Mac. Pris 145: -

Miljötipset

Varför bör vi undvika att äta tigerräkor? Tigerräka, scampi, gambas och jätteräkor är olika namn på samma räka. Ibland finns den på sushibiten, ibland på grillspettet. Där räkorna odlas förstörs naturen och människor far illa. Inte ens så kallade ekologiska räkor är bra.

Så välj bort jätteräkan nästa gång du köper sushi eller lagar mat! Läs mer om detta på www.naturskyddsforeningen.se/grumligavatten.

/Karin Sahlström

Vi behöver din mailadress för att snabbt och billigt kunna informera om intressanta aktiviteter. Kolla också hemsidan samt Elin Wägners sida på Facebook! Maila kia.bjornson@telia.com.

Deadline för bidrag till nästa Bergsluft 1 mars-12

Elin Wägner-sällskapet www.elinwagner.se
Dungevägen 2, 352 49 Växjö Bg 645-0126

Bergslufts redaktion:

Marianne Enge Swartz Christina Ekström
mes@comhem.se info@arteforlag.se
08 30 69 07 0470 61450